

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૮ એસસીઆર ૮

સાઉથ ઇસ્ટર્ન કોલકોલ્ડ્સ લિમિટેડ અને અન્યો

વિરુદ્ધ

મેસર્સ એસ. કુમારની એસોસિએટ્સ એ. કે. એમ. (જે. વી.)

(સિવિલ (સીવીલ) અપીલ નંબર ૪૩૫૮/૨૦૧૬)

૨૩ જુલાઈ, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિશ્રી સંજય કિશન કૌલ અને ન્યાયમૂર્તિશ્રી હેમંત ગુપ્તા]

કરાર:ઉત્પાદન અને ટ્રિલિંગ કાર્ય માટે ઉપકરણો અને મશીનની ભરતી માટે ટેન્ડરનું આમંત્રણ-પ્રતિવાદી સફળ બોલી લગાવનાર હતો-આશય પત્ર (એલ.ઓ.આઈ.) જારી કરવો-એલ.ઓ.આઈ. ની દ્રષ્ટિએ, પ્રતિવાદીએ કાર્યને

અમલમાં મૂકવા માટે ઉપકરણો એકત્ર કરવા હતા; પ્રતિવાદીને એલ.ઓ.આઈ. પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ૨૮ દિવસની અંદર વાર્ષિક કરારની રકમના કુલ ૫ ટકા માટે પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ જમા કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું; ટેન્ડર દસ્તાવેજ અનુસાર કરારમાં પ્રવેશતા પહેલા અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કરો— પ્રતિવાદીએ સ્થળ પર સંસાધનો એકત્ર કર્યા અને અપીલકર્તાએ પત્ર જારી કર્યો સ્થળ હસ્તાંતરણ—ત્યારબાદ તરત જ પ્રતિવાદીને મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડ્યો કારણ કે ટ્રકમાં લગાવેલા ડ્રિલ મશીનમાં મોટી ખામી સર્જાઈ હતી— પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને લખ્યું હતું કે લગભગ ત્રણ મહિના પછી જ મશીનની ખરીદીની અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી—અપીલકર્તાએ કરારના ઉદ્ધંધનનો આક્ષેપ કરતો પત્ર બહાર પાડ્યો હતો—એન.આઈ.ટી. ની કલમ ૨૯. ૨ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે ચુકાદાની સૂચના માત્ર પ્રદર્શન સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટ રજૂ કરવા માટે "વિષય" કરારના માળખાની રચના કરશે—આમ, તેને સ્પષ્ટ રીતે પૂર્વ શરત તરીકે મૂકવામાં આવી હતી અને તે પણ ચુકાદાની સૂચના પછી ૨૮ દિવસની અંદર કરવાની હતી—પ્રતિવાદીએ, ન તો પ્રદર્શન રજૂ કર્યું સિક્યુરિટી ડિપોઝિટ કે અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા ન હતા—પરિણામે, વર્ક ઓર્ડર પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો કે કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો ન હતો— તેથી, એવું ન કહી શકાય કે પક્ષકારો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો—આમ, કરારના ઉદ્ધંધનનો કેસ બનાવવામાં આવ્યો ન હતો.

અપીલ ફગાવી દેતા, અદાલતે,

યોજાયો હતો -૧. એવું ન કહી શકાય કે પક્ષકારો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. [ફકરો ૧૮] [૨૦-ડી]

૨. પ્રતિવાદીએ ન તો પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ સબમિટ કરી કે ન તો અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા. પરિણામે, વર્ક ઓર્ડર પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો કે કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. આમ, વિવાદાસ્પદ મુદ્દો એ હશે કે શું પ્રતિવાદી દ્વારા સ્થળ પર એકત્રીકરણ પક્ષકારો વચ્ચે અંતિમ કરાર સમાન હશે. તેનો જવાબ નકારાત્મક હશે. [ફકરો ૧૯] [૨૦-ઈ-જી]

૩. એલ.ઓ.આઈ. માત્ર ભવિષ્યમાં અન્ય પક્ષ સાથે કરાર કરવાનો પક્ષનો ઇરાદો સૂચવે છે. આ તબક્કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ બંધનકર્તા સંબંધ ઊભો થતો નથી અને દરેક કેસમાં સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં લેવી પડે છે. જો આ પ્રકારનો ઇરાદો તેની શરતો પરથી સ્પષ્ટ થાય તો આશય પત્રને બંધનકર્તા કરાર તરીકે સમજવું શક્ય છે તેમાં કોઈ શંકા નથી. પરંતુ પછી આવું કરવાનો ઇરાદો સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ હોવો જોઈએ કારણ કે તે સામાન્ય રીતે આશય પત્રને કેવી રીતે સમજવો પડે છે તેનાથી વિચલન લે છે. [ફકરો ૨૦] [૨૦-જી-એચ; ૨૧-એ-બી]

જ. વર્તમાન કિસ્સામાં, કરારના અમલ માટેનો સમયગાળો એક વર્ષનો હતો. પ્રતિવાદીએ મહિના દરમિયાન થોડીક મુશ્કેલીઓનો સામનો કરીને સ્થળ પર કામ કર્યું હતું—તે પ્રતિવાદીની પોતાની રચના હતી કે અપીલકર્તાઓને આભારી હતી તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. કરેલા કામ માટે કોઈ રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી. પ્રતિવાદી એલ.ઓ.આઈ. હેઠળ તેમની જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો. તે માત્ર પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ ન આપવાનો કેસ નથી, પરંતુ અખંડિતતા કરાર પર પણ ક્યારેય હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા ન હતા, ન તો કરારને અમલમાં મૂકવામાં નિષ્ફળતાને કારણે વર્ક ઓર્ડર રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. [ફકરો ૨૨] [૨૧-એફ-એચ]

પ. એન.આઈ.ટી. ની કલમ ૨૯. ૨ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે ચુકાદાની સૂચના કામગીરી સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટ રજૂ કરવા માટે "ફક્ત વિષય" કરારના માળખાની રચના કરશે. આમ, તેને સ્પષ્ટ રીતે પૂર્વ શરત તરીકે મૂકવામાં આવી હતી અને તે પણ પુરસ્કારની સૂચના પછી ૨૮ દિવસની અંદર કરવાની હતી. કલમ ૩૦. ૨ મુજબ જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં સફળ બોલી લગાવનારની નિષ્ફળતા "પુરસ્કાર કાર્યને રદ કરવા અને બોલીની જામીનગીરી જમ કરવા માટે પૂરતો આધાર બનાવશે". કલમ ૩૪ની દ્રષ્ટિએ, સંકલિત કરાર રજૂ કરવામાં

નિષ્ફળતા ટેન્ડર બિડને "નોંધપાત્ર રીતે પ્રતિભાવશીલ નથી" બનાવે છે અને તેને નકારી શકાય છે. " [ફકરો ૨૨] [૨૨-બી-ડી]

૬. કલમ (ix) મુજબ કરારની રચના શું છે તેની વ્યાખ્યામાં જ એન.આઈ.ટી. , ટેન્ડરની સ્વીકૃતિ, તમામ દસ્તાવેજો અને બિડ સુરક્ષા રકમ રજૂ કરતી પોસ્ટ કોન્ટ્રાક્ટર પક્ષો વચ્ચે અમલમાં મૂકવાનો ઔપચારિક કરારનો સમાવેશ થાય છે. [ફકરો ૨૩] [૨૨-ડી-ઈ]

૭. ઉપરોક્તનું પરિણામ એ છે કે વિવાદિત આદેશની દ્રષ્ટિએ યોગ્ય રીતે માનવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાઓ જે કરી શકે છે તે બોલીની સુરક્ષા રકમ જમ કરવાનું છે અને આમ, તે આ રીતે નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદી સામે કોઈ પણ બળજબરીપૂર્વકની કાર્યવાહીની પૂર્વશરત તરીકે, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાઓને તારીખ ૦૪/૦૮/૨૦૧૦ ના વચગાળાના આદેશની દ્રષ્ટિએ દસ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવવા માટે કહ્યું હોવાથી, દસ લાખ રૂપિયાની રકમમાંથી બિડ સુરક્ષા રકમ કાપવા અને પ્રતિવાદીને બાકીની રકમ પરત કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. [ફકરો ૨૪] [૨૨-ઈ-એફ]

જવાહરલાલ નર્મન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ [૧૯૬૨] ૩

એસસીઆર ૭૬૯; ડ્રેસર રેન્ડ એસ. એ. વિરુદ્ધ બિંદલ

એગ્રોકેમ લિમિટેડ અને અન્ય (૨૦૦૬) ૧ એસસીસી

૭૫૧:[૨૦૦૬] ૧ એસસીઆર ૩૦૮; રાજસ્થાન કો-
ઓપરેટિવ ડેરી ફેડરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ મહા લક્ષ્મી
મિંગ્રેટ માર્કેટિંગ સર્વિસ (પ્રાઇવેટ) લિમિટેડ (૧૯૯૬)
૧૦ એસસીસી ૪૦૫:[૧૯૯૬] ૬ પૂરક એસસીઆર
૩૬૮; ભૂષણ પાવર એન્ડ સ્ટીલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ
ઓડિશા રાજ્ય (૨૦૧૭) ૨ એસસીસી ૧૨૫ અને
મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિરુદ્ધ ફર્મ ગોવર્ધન દાસ
કૈલાશ નાથ (૧૯૭૩) ૧ એસસીસી ૬૬૮-નો ઉલ્લેખ
કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ:

(૧૯૬૨) ૩ એસસીઆર ૭૬૯	ઉલ્લેખ કર્યો છે	ફકરો ૯
(૨૦૦૬) ૧ એસસીઆર ૩૦૮	ઉલ્લેખ કર્યો છે	ફકરો ૯
(૨૦૦૭) ૬ પૂરક એસસીઆર	ઉલ્લેખ કર્યો છે	ફકરો ૧૧
૬૧૪		
(૨૦૧૭) ૨ એસસીસી ૧૨૫	ઉલ્લેખ કર્યો છે	ફકરો ૧૩
(૧૯૭૩) ૧ એસસીસી ૬૮૮	ઉલ્લેખ કર્યો છે	ફકરો ૧૭

સીવીલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન: સીવીલ અપીલ નંબર
૪૩૫૮/૨૦૧૬.

રીટ પિટિશન (સી) નંબર ૪૧૫૮/૨૦૧૦ માં છત્તીસગઢ હાઈકોર્ટ,
બિલાસપુરના તારીખ ૦૭/૧૧/૨૦૧૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

એસ. બી. ઉપાધ્યાય, ડૉ. રાજેશ પાંડે, વરિષ્ઠ વકીલો, તારકેશ્વર નાથ,
નિશાંત કુમાર, હર્ષિત સિંહ, રામેશ્વર પ્રસાદ ગોયલ, સુશ્રી મૃદુલા રે ભારદ્વાજ,
હાજર પક્ષોના વકીલો.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયમૂર્તિશ્રી સંજય કિશન કૌલ.

૧. સાઉથ ઇસ્ટર્ન કોલફિલ્ડ્સ લિમિટેડ, અપીલકર્તા નંબર ૧ એ કંપની
અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ નોંધાયેલી સરકારી કંપની છે. અપીલકર્તા નંબર ૧ એ
૨૩/૦૬/૨૦૦૯ પર "HEMM અને સંલગ્ન ઉપકરણોની ભરતી માટે ટેન્ડર
બહાર પાડ્યું હતું, જેમાં ખોદકામ માટે યોગ્ય સ્લમ્પ બ્રેકર (તમામ પ્રકારના
સ્તર/ઓવરબર્ડનમાં ડ્રિલિંગ સહિત) ફીટ કરેલા ખોદકામ મશીનો, પરિવહન,
વધારાની રાહ જોવાતી સામગ્રી અને કાંપને ઉતારવા, ડમ્પિંગ ડ્રિલિંગ
સ્કેપિંગ/રિમૂવલ બેન્ડ્સની તૈયારી/જાળવણી, હોલ રોડના પાણીનો છંટકાવ

અને સામગ્રીનો ફેલાવો અને મેનેજમેન્ટ/એન્જિનિયર ઇંચાર્જ ઓફ પેચ-ડી, મહાન I ઓસીએમ ઓફ ભટગાંવ એરિયા" ની સૂચના મુજબ. બોલીઓ પ્રાપ્ત થઈ હતી અને પ્રતિવાદી સફળ બોલી લગાવનાર હતો. તેને ધ્યાનમાં રાખીને, કુલ રૂ. ૩૮૭. ૪૦ લાખના કામ માટે કરાર આપવા માટે ૦૫/૧૦/૨૦૦૯ તારીખ નંબર ૨૪૧૫ ધરાવતો આશય પત્ર ('એલઓઆઈ') બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. એલ.ઓ.આઈ. એ નીચે મુજબ જાણાવ્યું હતું:

- I. ઉત્તરદાતાઓને ઓછામાં ઓછા ફાળવેલ ક્યુ. એમ. ને નિયંત્રિત કરવા માટે કામ ચલાવવા માટે સાધનો એકત્ર કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. દરરોજ અને "તરત જ કામ શરૂ કરો. "આ ઉદ્દેશ માટે પ્રતિવાદીને "કામ તાત્કાલિક શરૂ કરવા" માટે ભાટગાંવ વિસ્તારના મુખ્ય મહાપ્રબંધકને જાણ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. "
- II. પ્રતિવાદીને ટેન્ડર દસ્તાવેજની જોગવાઈઓ અનુસાર એલઓઆઈની રસીદની તારીખથી ૨૮ દિવસની અંદર વાર્ષિક કરારની રકમના કુલ ૫ ટકા માટે પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ જમા કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.
- III. ટેન્ડર દસ્તાવેજ અનુસાર કરારમાં પ્રવેશતા પહેલા અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કરો.

IV. વર્ક ઓર્ડર જારી કરવામાં આવશે અને કરારનો અમલ એરિયા ઓફિસમાં કરવામાં આવશે.

V. કામ શરૂ થવાની તારીખ ઈશ્યૂ કરનાર કાર્યાલયને જાણ કરી શકાય છે અને ટેન્ડર દસ્તાવેજની જોગવાઈઓ અનુસાર ૨૮ દિવસની અંદર કરાર પૂર્ણ કરી શકાય છે.

૨. પ્રતિવાદીએ, એલ.ઓ.આઈ. ને અનુસરીને, સ્થળ પર સંસાધનો એકત્ર કર્યા અને એક માપન ટીમને અપીલકર્તા નંબર ૧ દ્વારા તારીખ ૦૮/૧૦/૨૦૦૮ ના પત્ર દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવી હતી. ૨૮/૧૦/૨૦૦૮ પર, અપીલકર્તાએ સ્થળ હસ્તાંતરણ/સ્વીકૃતિ પ્રમાણપત્રનો પત્ર જારી કર્યો, જેને કાર્ય શરૂ થવાની તારીખ તરીકે લેવાનો હતો.

૩. પ્રતિવાદીને દેખીતી રીતે તે પછી તરત જ મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડ્યો હતો અને પ્રતિવાદીના તારીખ ૦૫/૧૨/૨૦૦૮ ના પત્રમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે કામ સંપૂર્ણ ઉત્સાહપૂર્વક શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને નોંધપાત્ર પ્રમાણમાં વધુ પડતો બોજ દૂર કરવામાં આવ્યો હતો, તેમ છતાં પ્રતિવાદી દ્વારા કાર્યરત ટ્રક માઉન્ટેડ ડ્રિલ મશીનને મોટી ખામીનો સામનો કરવો પડ્યો હતો. આમ, પ્રતિવાદીના નિયંત્રણ બહારના કારણોસર કામ સ્થગિત કરવું પડ્યું હતું.

સ્થિતિ સુધારવા અથવા વૈકલ્પિક મશીનરીની વ્યવસ્થા કરવાનો પ્રયાસ સફળ થયો ન હતો અને પત્રમાં જણાવાયું છે કે નવા મશીનોની ખરીદી લગભગ ત્રણ મહિના પછી જ અપેક્ષિત હતી. કરાર સંબંધ દેખીતી રીતે બગડ્યો કારણ કે ૦૯/૧૨/૨૦૦૯ પર, અપીલકર્તાઓએ પ્રતિવાદી દ્વારા લાગુ કરારની શરતો અને નિયમો અને નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવાનો આરોપ લગાવીને એક પત્ર બહાર પાડ્યો હતો. અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીને આગળ કારણ બતાવવા માટે કહ્યું કે શા માટે દંડાત્મક કાર્યવાહી શરૂ ન કરવામાં આવે—(એ) કામ સમાપ્ત કરવું; (બી) પ્રતિવાદી કંપનીને બ્લેકલિસ્ટ કરવી; અને (સી) પ્રતિવાદીની કિંમત અને જોખમ પર અન્ય ઠેકેદારને કામનો અમલ કરવાનો ચુકાદો.

૪. આ વતી સંદેશાવ્યવહારનું આદાનપ્રદાન ચાલુ રહ્યું અને ૧૨/૧૨/૨૦૦૯ તારીખના પત્ર દ્વારા, અપીલકર્તાઓએ પ્રતિવાદીઓના ધ્યાન પર લાવ્યું કે તેઓ પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ જમા કરવામાં નિષ્ફળ ગયા જે ટેન્ડરની શરતો અનુસાર એલ.ઓ.આઈ. ની રસીદની તારીખથી ૨૮ દિવસની અંદર જમા કરાવવી જરૂરી હતી. ૧૫/૧૨/૨૦૦૯ પર બીજી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં પ્રતિવાદીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાઓ પાસે પ્રતિવાદીને આપવામાં આવેલ કાર્યને સમાપ્ત કરવા અને સામાન્ય નિયમો અને શરતોની કલમ ૯ની શરતો અનુસાર પ્રતિવાદીના જોખમ અને ખર્ચે અન્ય ઠેકેદાર દ્વારા તેને અમલમાં મૂકવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ બચ્યો

નથી. એવું લાગે છે કે કોઈ પ્રતિસાદ મળ્યો ન હતો અને ૨૩/૧૨/૨૦૦૯ પર ફરી એકવાર સમાપ્તિની નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદીએ તેના પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો અને કહ્યું હતું કે કામ તેમના જોખમે અને ખર્ચે ચલાવી શકાતું નથી કારણ કે સામાન્ય નિયમો અને શરતો ક્યારેય એન.આઈ.ટી. ના ભાગ નહોતા પરંતુ કરારનો ભાગ છે જેનો પક્ષકારો વચ્ચે ક્યારેય અમલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. હકીકતમાં, પ્રતિવાદીએ તેમના જોખમ અને ખર્ચે કામ હાથ ધરવા માટેની કલમની વિનંતી સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. અપીલકર્તા સામાન્ય નિયમો અને શરતોની કલમ ૯ પર આધાર રાખી શક્યો ન હતો. કામનો અંતિમ અંત ૧૫/૦૪/૨૦૧૦ તારીખના પત્ર દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો.

૫. એવું લાગે છે કે ત્યારબાદ અન્ય હેકેદારને વધુ કિંમતે કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું અને તેના કારણે અપીલકર્તાઓ દ્વારા પ્રતિવાદીને ૧૬/૦૭/૨૦૧૦ તારીખનો પત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો, જેમાં રૂ.૭૮,૦૭,૫૭૩/- ની રકમ માંગવામાં આવી હતી, જે પ્રતિવાદી અને નવા હેકેદાર વચ્ચેના કરારના મૂલ્યમાં તફાવત છે.

૬. પ્રતિવાદીએ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી જેમાં તારીખ ૧૫.૦૪.૨૦૧૦ ના રોજ સમાપ્તિ પત્ર રદ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જે તારીખ ૧૬.૦૭.૨૦૧૦ ના રોજ

વસૂલાતનો આદેશ હતો. રિટ પિટિશનને અપીલકર્તાઓ દ્વારા પડકારવામાં આવી હતી જેમણે તેમનું કાઉન્ટર એફિડેવિટ દાખલ કર્યું હતું. તારીખ ૦૭/૧૧/૨૦૧૨ ના વિવાદિત ચુકાદાના સંદર્ભમાં, છત્તીસગઢ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન શાખાએ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે કરારને લાગુ પડતા સામાન્ય નિયમો અને શરતોને આકર્ષવા માટે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ અસ્તિત્વ ધરાવતો કરાર નથી. એન.આઈ.ટી. ની વિવિધ કલમોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો અને એવું મંતવ્ય આપવામાં આવ્યું હતું કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ માન્ય કરાર ન હોઈ શકે કારણ કે તે પ્રતિવાદી દ્વારા કેટલીક ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવાને આધિન છે, જે ક્યારેય પૂર્ણ થઈ ન હતી, એટલે કે કામગીરીની સુરક્ષા પૂરી પાડવી; અને પરિણામ એ હતું કે અપીલકર્તા કામનો ચુકાદો રદ કરવા અને બોલીની સુરક્ષા જમ કરવાના તેમના અધિકારોની અંદર હતો. આમ, માત્ર બિડ સુરક્ષાની જમીને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું જ્યારે પ્રતિવાદીની સરખામણીમાં અન્ય ઠેકેદારને કરાર આપવામાં વધારાની રકમ વસૂલવાનો અપીલકર્તાઓનો પ્રયાસ વસૂલપાત્ર ન હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું. અમે નોટિસ કરી શકીએ છીએ કે રિટ પિટિશનના સ્વીકાર અને નોટિસ જારી કરવાના તબક્કે, પ્રતિવાદીને તારીખ ૦૪/૦૮/૨૦૧૦ ના આદેશ દ્વારા દસ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને તેને આધિન પ્રતિવાદી પાસેથી કોઈપણ રકમ વસૂલવાના પ્રયાસ પર રોક લગાવી દેવામાં આવી હતી. આમ, અંતિમ આદેશમાં ઉલ્લેખ

કરવામાં આવ્યો હતો કે બિડ સુરક્ષા રકમ બાદ કર્યા પછી, દસ લાખ રૂપિયામાંથી બાકીની રકમ પ્રતિવાદીને પરત કરવાની હતી.

૭. અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત આદેશ સામે વિશેષ રજા અરજી દાખલ કરી હતી અને ૦૮/૦૨/૨૦૧૩ પર નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. બિડ સુરક્ષા રકમ બાદ દસ લાખ રૂપિયાની બાકી રકમ પરત કરવાના નિર્દેશ પર આગામી આદેશ સુધી રોક લગાવી દેવામાં આવી હતી. રજા ૧૩/૦૪/૨૦૧૬ પર આપવામાં આવી હતી.

અરજદારોની દલીલો

૮. અપીલકર્તાઓના કેસનો આધાર એ દલીલ પર આધારિત છે કે ૨૮ દિવસની અંદર વાર્ષિક કરારની રકમના ૫% સુધી મર્યાદિત પ્રદર્શન સુરક્ષાની થાપણની જરૂરિયાત તેમજ કરારમાં પ્રવેશતા પહેલા અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાની જરૂરિયાત કરારના અમલ માટેની પૂર્વ શરત નહોતી પરંતુ "અનુગામી શરત" હતી. ૨૮/૧૦/૨૦૦૯ થી કામનો અમલ શરૂ કરીને, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી, પ્રતિવાદી દ્વારા કામનો ચુકાદો સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. હકીકતમાં, પ્રતિવાદીએ ૦૫/૧૨/૨૦૦૯ તારીખના પત્રમાં સ્વીકાર્યું હતું કે તેમણે નોંધપાત્ર પ્રમાણમાં વધારાનો બોજ દૂર કર્યો હતો અને આમ, તેમનો પોતાનો કેસ છે કે તેમણે એલ.ઓ.આઈ. જારી થયા પછી તરત જ

સંસાધનો એકત્ર કર્યા પછી નોંધપાત્ર કામ કર્યું હતું. આમ, કરારના ઔપચારિક અમલની ગેરહાજરીએ કરારના ઉદ્ધનથી ઉદ્ભવતા અપીલકર્તાઓના દાવામાં કોઈ ફરક પાડ્યો ન હતો.

૯. 'પૂર્વવર્તી શરત' અને 'અનુગામી શરત' વચ્ચેના તફાવતને આ મુદ્દાનો મુખ્ય મુદ્દો ગણાવ્યો હતો અને હાઈકોર્ટ દ્વારા તેની પ્રશંસા કરવામાં આવી ન હતી. તેમની દલીલને ટેકો આપવા માટે વિદ્વાન વકીલે બે ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો: (અ) જવાહરલાલ બર્મન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા¹ અને (બ) ફ્રેસર રેન્ડ એસ. એ. વિરુદ્ધ બિંદલ એગ્રોકેમ લિમિટેડ અને અન્ય²

૧૦. જવાહરલાલ બર્મન^૩ કેસમાં વાસ્તવિક મેટ્રિક્સ એ હતું કે તેમાં પ્રતિવાદી દ્વારા ટેન્ડર સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું, જેના પર કરાર પૂર્ણ કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો. તેમાં પ્રતિવાદીનો કેસ એ હતો કે કરાર કરારની સામાન્ય શરતો દ્વારા સંચાલિત હતો જેમાં આર્બિટ્રેશન કરારનો સમાવેશ થાય છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે અન્ય બાબતોની સાથે તપાસ કરી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ કરાર થયો હતો કે નહીં. રજૂ કરાયેલ ટેન્ડર એ શરત પર હતું કે ટેન્ડરની સ્વીકૃતિ પર, હેકેદાર તેના દ્વારા નિર્દિષ્ટ સમયગાળાની અંદર પુરવઠા વિભાગના

1 (૧૯૬૨) ૩ એસસીઆર ૭૬૯

2 (૨૦૦૬) ૧ એસસીસી ૭૫૧

3 સુપ્રા

સચિવના વિકલ્પ પર સુરક્ષા ડિપોઝિટ જમા કરાવશે. વધુ એક શરત નક્કી કરવામાં આવી હતી કે, જો કથિત જામીનગીરી જમા કરાવવા માટે બોલાવવામાં આવે, તો ઠેકેદાર આ સમયગાળાની અંદર જામીનગીરી પૂરી પાડવામાં નિષ્ફળ જાય, તો આવી નિષ્ફળતા કરારનું ઉલ્લંઘન ગણાશે, જે વિરોધી પક્ષને ઠેકેદારના જોખમ અને સ્વીકૃતિ પર અન્ય વ્યવસ્થા કરવા માટે હકદાર બનાવે છે. કોન્ટ્રાક્ટરે એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે સ્વીકૃતિ પત્રે અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલી સ્થિતિમાં ફેરફાર કર્યો હતો અને જામીનગીરીની થાપણને સ્વીકૃતિ માટેની પૂર્વશરત બનાવી હતી અને આમ, કોઈ કરાર કરવામાં આવ્યો ન હતો. અમે જોઈ શકીએ છીએ કે આ સંબંધમાં પુરસ્કાર આપનાર પક્ષ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા સંબંધિત પત્રમાં, ૧૦% ની જામીનગીરી જમા કરવાની હાકલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે "આ સ્વીકૃતિ દ્વારા કરાર પૂર્ણ થાય છે અને ટેન્ડરની ઔપચારિક સ્વીકૃતિ ટ્રેઝરી રસીદની પ્રાપ્તિ પર તરત જ અનુસરવામાં આવશે. " આમ, આ અદાલતે "તમે ૧૦%જામીન તરીકે જમા કરાવશો તેને આધિન" કલમની સરખામણીમાં આ સજાની અસર અંગે ચર્ચા કરી હતી. કલમની સાચી અસરને સમજીને, જામીનગીરી જમા કરવાની આવી જરૂરિયાતને પૂર્વવર્તી શરત તરીકે ગણવામાં આવી ન હતી કારણ કે પત્રમાં, તેમજ ટેન્ડરની શરતોમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે કરાર તેની સ્વીકૃતિ દ્વારા પૂર્ણ થયો હતો. ભારતીય કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૭ માં પ્રસ્તાવની સ્વીકૃતિ સંપૂર્ણ અને અયોગ્ય હોવી જરૂરી છે અને શરતી નથી.

કેસની હકીકતોમાં સ્વીકૃતિ બિનશરતી હોવાનું જણાયું હતું અને નારિયેળ તેલની ડિલિવરીને લગતા કરારને ઝડપથી અમલમાં મૂકવાનો ઈરાદો હોવાથી પગલાં લેવામાં આવ્યા હતા, જેનો પુરવઠો ૨૧ દિવસની અંદર પૂરો પાડવાનો હતો. આમ, જમીનગીરી ડિપોઝિટને અનુગામી શરત માનવામાં આવી હતી.

૧૧. **ડ્રેસર રેન્ડ એસ. એ.**^૪ માં, કરાર સપ્લાયર દ્વારા એલ.ઓ.આઈ. ની પ્રાપ્તિ પર અમલમાં આવવાનો હતો. સુપ્રીમ કોર્ટે કાયદાના સારી રીતે સ્થાપિત સિદ્ધાંતોને માન્યતા આપી હતી કે એલ.ઓ.આઈ. માત્ર ભવિષ્યમાં અન્ય પક્ષ સાથે કરાર કરવાનો પક્ષનો ઈરાદો સૂચવે છે અને આજરે કરાર કરવા માટે કોઈ પણ પક્ષને બાંધવાનો ઈરાદો નથી. આ વતી **રાજસ્થાન કો-ઓપરેટિવ ડેરી ફેડરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ મહા લક્ષ્મી મિંગ્રેટ માર્કેટિંગ સર્વિસ (પ્રાઇવેટ) લિમિટેડ**^૫ માં અગાઉના ચુકાદામાં અવલોકનો પૃષ્ઠ ૭૭૩ ફક્કરા ૩૯ પર ઉલ્લેખિત કરવામાં આવ્યા હતા, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

“આશય પત્રમાં માત્ર કરારમાં પ્રવેશવાનો ઈરાદો દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. આ તબક્કે અપીલકર્તા અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ વચ્ચે કોઈ બંધનકર્તા કાનૂની સંબંધ નહોતો અને અપીલકર્તા

^૪ સુપ્રા

^૫ (૧૯૯૬) ૧૦ એસસીસી ૪૦૫

પ્રતિવાદી નંબર ૧ સાથે બંધનકર્તા કરાર કરવો કે નહીં તે નક્કી કરવામાં સંજોગોની સંપૂર્ણતાને જોવાનો હકદાર હતો. ”

જો કે, આ પછી એક ચેતવણી આપવામાં આવી હતી કે તે પણ વિવાદિત ન હોઈ શકે કે જો આવા હેતુ તેની શરતો પરથી સ્પષ્ટ થાય તો આશય પત્રને સ્વીકૃતિ પત્ર તરીકે સમજી શકાય છે. વિગતવાર પ્રક્રિયા સાથે સંકળાયેલા કરારમાં તે અસામાન્ય નથી, કે સમય બચાવવા માટે, દરખાસ્તની સ્વીકૃતિનો સંદેશાવ્યવહાર કરતો આશય પત્ર જારી કરવામાં આવે છે, જેમાં ઠેકેદારને એક શરત સાથે કામ શરૂ કરવા માટે કહેવામાં આવે છે કે વિગતવાર કરાર પછીથી તૈયાર કરવામાં આવશે. જો કે આવા પત્રને આશય પત્ર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે પ્રસ્તાવની સ્વીકૃતિ સમાન હોઈ શકે છે જેના પરિણામે પક્ષકારો વચ્ચે કરાર થઈ શકે છે. આ "પત્રની શરતોના સંદર્ભમાં" નક્કી કરવાની બાબત છે. " વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં વ્યવહારના પક્ષકારોએ આશય પત્રોની આપ-લે કરી હોય, ત્યાં આવા પત્રોની શરતોમાં નકારાત્મક કરાર હેતુ હોઈ શકે છે, પરંતુ જ્યાં ભાષામાં નકારાત્મક કરાર હેતુ ન હોય, ત્યાં અદાલતો માટે એવું માનવા માટે ખુલ્લું છે કે પક્ષો દસ્તાવેજ દ્વારા બંધાયેલા છે અને જ્યાં પક્ષકારોએ લાંબા સમય સુધી દસ્તાવેજ પર કાર્યવાહી કરી હોય અથવા તેના પર નિર્ભર રહીને નોંધપાત્ર રકમ ખર્ચી હોય ત્યાં અદાલતો આમ કરવા તરફ વળશે.

૧૨. એલ.ઓ.આઈ. ની શરતો, વધુ સ્પષ્ટ રીતે કલમ (એલ) માં સૂચવવામાં આવી હતી, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે "આ કરાર સપ્લાયર દ્વારા આ આશય પત્રની પ્રાપ્તિ પર અમલમાં આવશે. " વિવિધ કલમોમાં એલ.ઓ.આઈ. ને "આ આદેશ" અને "આ કરાર" તરીકે ઓળખવામાં આવ્યો હતો અને આમ, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એલ.ઓ.આઈ. ને ખરીદીના આદેશો તરીકે ગણવામાં આવે. અદાલતે એલ.ઓ.આઈ. ની શરતોનો સુમેળપૂર્વક અર્થ કાઢ્યો હતો કે એલ.ઓ.આઈ. ની અસર એ હતી કે જો ખરીદીના ઓર્ડર આપવામાં આવે અને એલ. સી. ખોલવામાં આવે તો સપ્લાયર એલ.ઓ.આઈ. માં દર્શાવેલ કિંમતો પર નિર્ધારિત સમયની અંદર પુરવઠો પૂરો પાડવા માટે બંધાયેલો હતો. એલ.ઓ.આઈ. માં વપરાયેલા શબ્દો હોવા છતાં તેને વર્ક ઓર્ડર તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું ન હતું.

પ્રતિવાદીની રજૂઆતો

૧૩. બીજી બાજુ, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે, *ડ્રેસર રેન્ડ એસ. એ.*^૬ કેસમાં ચુકાદાના ફકરા ૩૯માં ચર્ચા કરાયેલા પાસા પર ભાર મૂકવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો,

^૬ સુપ્રા

જેમાં *રાજસ્થાન સહકારી ડેરી ફેડરેશન લિમિટેડ* ⁷ કેસમાં આ અદાલતના અગાઉના દષ્ટિકોણનો ઉલ્લેખ કરીને એલ.ઓ.આઈ. શું હતું તે અભિપ્રાય આપ્યો હતો. તેમણે *ભૂષણ પાવર એન્ડ સ્ટીલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઓડિશા રાજ્ય*⁸ માં આ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવાની માંગ કરી હતી અને એલ.ઓ.આઈ. શું છે તેના તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું. પત્રનું નામકરણ નિર્ણાયક પરિબળ નહીં હોય પરંતુ પત્રની મૂળ પ્રકૃતિ નક્કી કરશે કે તેને એલ.ઓ.આઈ. તરીકે ગણી શકાય કે કેમ, જે કાનૂની શબ્દકોશ મુજબ કરાર કરવા અથવા અન્ય કાર્યવાહીમાં એકસાથે જોડાવાનો ઇરાદો ધરાવતા પક્ષો વચ્ચે પ્રારંભિક સમજણ છે. અગાઉના કેટલાક ઉદાહરણોનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો⁹. હકીકતમાં *ફ્રેસર રેન્ડ એસ. એ.* ¹⁰ કેસના ચુકાદાનો પણ તેમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને પેરા ૩૯ & ૪૦. પ્રશ્નમાં એલ.ઓ.આઈ. ને વધુ ચોક્કસપણે બંધનકર્તા કરાર ન હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું કારણ કે સંભવિત લાઇસન્સધારક સાથે લીઝ લાઇસન્સમાં પ્રવેશવા માટે કેન્દ્ર સરકારની "અગાઉની મંજૂરી" ની જરૂર પડશે. એલ.ઓ.આઈ. ને માત્ર કરારમાં પ્રવેશવાનો ઇરાદો હોવાનું માનવામાં આવતું હતું જે અન્ય તમામ ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ થયા પછી થશે.

⁷ સુપ્રા

⁸ (૨૦૧૭) ૨ એસસીસી ૧૨૫

⁹ ઋષિ કિરણ લોજિસ્ટિક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ અને અન્યોના ટ્રસ્ટી મંડળ (૨૦૧૫) ૧૩ એસ.સી.સી ૨૩૩

¹⁰ સુપ્રા

૧૪. તેમની અરજીઓને સાબિત કરવા માટે, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે એન.આઈ.ટી. અને એલ.ઓ.આઈ. ની વિવિધ કલમોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો. ઉલ્લેખિત ટેન્ડર દસ્તાવેજમાં સંબંધિત કલમો નીચે મુજબ છે:

“૨૯. પુરસ્કારની સૂચના અને કરાર પર હસ્તાક્ષર:

૨૯. ૧ બોલી લગાવનાર, જેની બોલી સ્વીકારવામાં આવી છે, તેને કેબલ, ટેલેક્સ અને નોંધાયેલા પત્ર દ્વારા પુષ્ટિ કરાયેલ પ્રતિકૃતિ દ્વારા બોલીની માન્યતાનો સમયગાળો સમાપ્ત થાય તે પહેલાં નોકરીદાતા દ્વારા પુરસ્કારની જાણ કરવામાં આવશે. આ પત્ર (ત્યારબાદ અને કરારની શરતોમાં જેને "સ્વીકૃતિ પત્ર" કહેવામાં આવે છે) એ રકમ જણાવશે કે કરાર દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ ઠેકેદાર દ્વારા કાર્યોના અમલ અને પૂર્ણતાને ધ્યાનમાં રાખીને એમ્પ્લોયર ઠેકેદારને ચૂકવણી કરશે (ત્યારબાદ અને કરારમાં જેને "કરાર કિંમત" કહેવાય છે).

૨૯. ૨ ચુકાદાની સૂચના કરારના માળખાની રચના કરશે, જે કલમ ૩૦ અનુસાર માત્ર પ્રદર્શન સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટની રજૂઆતને આધિન રહેશે.

૨૯. ૩ આ કરારમાં સ્વીકૃતિ પત્ર સાથે પુરસ્કારની સૂચના પછી ૨૮ દિવસની અંદર નોકરીદાતા અને સફળ બોલી લગાવનાર વચ્ચેના તમામ કરારોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

૩૦. પ્રદર્શન સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટ ૩૦. ૧ સુરક્ષા ડિપોઝિટમાં બે ભાગ હશે:

એ. કામગીરીની સુરક્ષા કાર્યના પુરસ્કાર સમયે રજૂ કરવામાં આવશે અને

બી. ચાલુ બિલમાંથી વસૂલ કરવાના નાણાં જાળવી રાખવા.

જામીનગીરી ડિપોઝિટ પર કોઈ વ્યાજ નહીં લાગે.

૩૦. ૨ કામગીરીની સુરક્ષા કરારની રકમના વાર્ષિક મૂલ્યના ૫ ટકા હોવી જોઈએ અને સફળ બોલી લગાવનાર દ્વારા એલ. ઓ. એ. મળ્યાના ૨૮ દિવસની અંદર નીચે આપેલા કોઈપણ ફોર્મમાં જમા કરાવવી જોઈએ:

– બિડ દસ્તાવેજમાં આપેલા ફોર્મમાં બેંક ગેરંટી.

– સરકારી જામીનગીરીઓ, એફ. ડી. આર. અથવા માલિક દ્વારા નિર્ધારિત અન્ય કોઈપણ પ્રકારની થાપણ.

– સાઉથ ઈસ્ટર્ન કોલ ફીલ્ડ્સ લિમિટેડની તરફેણમાં તેની શાખામાં ચૂકવવાપાત્ર કોઈપણ અનુસૂચિત બેંક પર માંગનો મુસદ્દો તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

બેંક ગેરંટીના રૂપમાં બિડ સુરક્ષા ડિપોઝિટ યોગ્ય રીતે વિસર્જિત કરવામાં આવશે અને ઠેકેદારને પરત કરવામાં આવશે. ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટના સ્વરૂપમાં જમા કરાયેલી બિડ સિક્યોરિટીને પ્રારંભિક સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ સામે બંધબેસતું કરવામાં આવશે.

જો સફળ બોલી લગાવનાર દ્વારા બેંક ગેરંટીના રૂપમાં પ્રદર્શન સુરક્ષા પૂરી પાડવામાં આવે તો તે ક્યાં તો રજૂ કરવામાં આવશે:

રાષ્ટ્રીયકૃત/અનુસૂચિત ભારતીય બેંક દ્વારા બોલી લગાવનારના વિકલ્પ પર, અથવા

બી. ભારતમાં સ્થિત વિદેશી બેંક દ્વારા અને નોકરીદાતાને સ્વીકાર્ય,

સી. બેંક ગેરંટીની માન્યતા કરારના સમયગાળા પછીના એક વર્ષ અથવા નેવું દિવસના સમયગાળા માટે, જે વધુ હોય તે માટે રહેશે.

ઉપર જણાવેલી જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં સફળ બોલી લગાવનારની નિષ્ફળતા કામનો ચુકાદો રદ કરવા અને બોલીની જામીનગીરી જમ કરવા માટે પૂરતો આધાર બનાવશે.

૩૪. અખંડિતતા કરાર

એસઈસીએલએ મેસર્સ સાથે એમઓયુ પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે. રૂપિયા એક કરોડ અને તેથી વધુ મૂલ્યના કામો માટેના કરારમાં અખંડિતતા કરારના અમલીકરણ માટે ટ્રાન્સપરન્સી ઇન્ટરનેશનલ ઇન્ડિયા. લિડર્સ દ્વારા સહી કરવાના અખંડિતતા કરાર દસ્તાવેજ પરિશિષ્ટ "ડી" દ્વારા સંલગ્ન છે. આ ટેન્ડર માટે યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષરિત, સ્ટેમ્પ કરેલા અને સ્વીકૃત અખંડિતતા કરાર દસ્તાવેજની રજૂઆત ફરજિયાત છે અને તે ટેન્ડર દસ્તાવેજનો અભિન્ન ભાગ છે.

જો આ રજૂ કરવામાં ન આવે તો ટેન્ડર નોંધપાત્ર રીતે પ્રતિભાવશીલ ન હોવાનું માનવામાં આવી શકે છે અને તેને નકારી શકાય છે.

.....

વિભાગ ૩:કરારની શરતો/સામાન્ય નિયમો અને શરતો

૧. વ્યાખ્યા:ix. "કરાર" નો અર્થ એ થશે કે ટેન્ડર મંગાવવાની સૂચના, કંપની દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલ ટેન્ડર અને તેમાં ઉદ્દેખિત દસ્તાવેજો સાથે કંપની અને ઠેકેદાર વચ્ચે કરવામાં આવેલ ઔપચારિક કરાર, જેમાં સામાન્ય નિયમો અને શરતો, વિશેષ શરતો, જો કોઈ હોય તો, દર અને રકમ, કામની સમયપત્રક સાથે સમયપત્રકની માત્રા સામેલ છે.

૨.૦ કરાર દસ્તાવેજો

i. કરારના લેખો,

II. ટેન્ડર મંગાવવાની સૂચના આપો,

III. બોલી લગાવનારને બહાર પાડવામાં આવેલ બોલી/ટેન્ડર દસ્તાવેજમાં સમાવિષ્ટ કરારની શરતોમાંથી વિચલનો, જો કોઈ હોય તો, સૂચવતો ટેન્ડરનો સ્વીકૃતિ પત્ર,

IV. સામાન્ય નિયમો અને શરતો, વધારાના નિયમો અને શરતો, વિશેષ શરતો, જો કોઈ હોય તો વગેરે સહિત કરારની શરતો,

v. કાર્યોનો અવકાશ/જથ્થાના બિલ અને

વી. અંતિમ કાર્ય કાર્યક્રમ. "

૧૫. વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત કલમ ૨૯. ૨ પર ખૂબ ભાર મૂક્યો હતો, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે ચુકાદાની સૂચના કરારના માળખાની રચના કરશે, જે કલમ ૩૦ અનુસાર પ્રદર્શન સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટની રજૂઆતને "ફક્ત આધીન" રહેશે. અમલમાં મૂકવાનો કરાર પક્ષકારો વચ્ચેની તમામ શરતોનો સમાવેશ કરવાનો હતો. જામીનગીરી જમા ન આપવાનું પરિણામ અંતે કલમ ૩૦. ૨ માં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે, તે ચુકાદો કાર્યને રદ કરવા અને બિડ જામીનગીરીની જમી માટે પૂરતો આધાર બનાવવાનો હતો. કલમ ૩૪ની શરતોમાં અખંડિતતા કરારના દસ્તાવેજને યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષરિત કરવાની જરૂર છે, આમ ન કરવાનું પરિણામ એ હતું કે ટેન્ડરને નોંધપાત્ર રીતે પ્રતિભાવ આપતું ન હોવાનું માનવામાં આવતું હતું અને તેને નકારી શકાય છે. છેલ્લે કલમ ૩ હેઠળ, કરારની શરતો/સામાન્ય શરતો અને શરતો જ્યાં તે કલમ (ix) માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી હતી કે કરારનો અર્થ એન.આઈ.ટી. અને અપીલકર્તાઓ અને પ્રતિવાદી વચ્ચે અમલમાં મૂકવાનો ઔપચારિક કરાર, તેમાં ઉદ્દેખિત દસ્તાવેજો સાથે સામાન્ય નિયમો અને શરતો, વિશેષ શરતો, જો કોઈ હોય તો, દર અને રકમ, કામની સમયપત્રક સાથે માત્રાને સુનિશ્ચિત કરે છે.

૧૬. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ટેન્ડર સ્વીકાર્યા પછી અને કરારના અમલ પર, વર્ક ઓર્ડર રજૂ કરવો પડ્યો હતો જે પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો કારણ કે પ્રારંભિક નિયમોનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. એલ.ઓ.આઈ. નો ઉલ્લેખ ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં એ દર્શાવવા માટે પણ કરવામાં આવ્યો હતો કે સંસાધનો એકત્ર કરવા અને કાર્ય શરૂ કરવા સિવાય તેના અનુસરણમાં કંઈ કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તે પોતે જ એક તારણ કરાર ન કહી શકાય. હકીકતમાં, પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું તે એ હતું કે પાયાની વાસ્તવિકતાઓને જોતા, પ્રતિવાદીને જાણવા મળ્યું કે કરારને અમલમાં મૂકવો શક્ય નથી અને આમ, તેનાથી દૂર ચાલ્યો ગયો, જેનું પરિણામ ફક્ત જમી હોઈ શકે છે વિવાદિત આદેશ દ્વારા નિર્દેશિત બિડ સુરક્ષા રકમ, એક પાસું જે પ્રતિવાદી દ્વારા કોસ અપીલ દાખલ કરીને હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીએ જે પણ કર્યું હોય તેના માટે અપીલકર્તા દ્વારા ચૂકવણી કરવામાં આવી નથી.

૧૭. **મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિરુદ્ધ ગોબર્ધન દાસ કૈલાશ નાથ¹¹** ના

ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સરકારી વેચાણ માટેના ટેન્ડરના સંદર્ભમાં ખરીદી કિંમતના ૨૫% ની પ્રારંભિક થાપણ એ ટેન્ડરની

11 એ.આઈ.આર. ૧૯૭૩ એસ.સી. ૧૧૬૪:: (૧૯૭૩) ૧ એસસીસી ૬૬૮

સ્વીકૃતિ અથવા મંજૂરી માટે આવશ્યક પૂર્વ શરત હતી, જેનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કરારમાં પ્રવેશવા માટે શું જરૂરી હતું, એટલે કે લેખિતમાં અને નિર્ધારિત સ્વરૂપમાં અને ૨૫% રકમ જમા કરવામાં આવી ન હતી તે ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાતું નથી કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.

નિષ્કર્ષ

૧૮. ઉપરોક્ત અરજીઓના સંદર્ભમાં આ બાબતની વિચારણા એ નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે કે એવું ન કહી શકાય કે પક્ષકારો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૯. અમે પહેલેથી જ ઉપર જણાવેલી પુરસ્કાર પત્રની શરતો અને તેણે પ્રતિવાદીને શું કરવાનું ફરજિયાત બનાવ્યું છે તેનું પુનઃઉત્પાદન કર્યું છે. કોઈ પણ આદેશ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો ન હતો સિવાય કે પ્રતિવાદીએ સ્થળ પર સાધનો એકત્ર કર્યા હતા, સ્થળ સોંપ્યું હતું અને કાર્ય શરૂ કરવાની તારીખ ૨૮/૧૦/૨૦૦૯ ના પત્ર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી હતી. રસપ્રદ વાત એ છે કે આ પત્ર અપીલકર્તાની કચેરી દ્વારા અપીલકર્તાના સબ એરિયા મેનેજરને

સંબોધવામાં આવ્યો છે. આમ, પ્રતિવાદીએ ન તો પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ રજૂ કરી કે ન તો અખંડિતતા કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા. પરિણામે, વર્ક ઓર્ડર પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો કે કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. આમ, વિવાદાસ્પદ મુદ્દો એ હશે કે શું પ્રતિવાદી દ્વારા સ્થળ પર એકત્રીકરણ પક્ષકારો વચ્ચે અંતિમ કરાર સમાન હશે. તેનો જવાબ નકારાત્મક હશે.

૨૦. અમે આ મુદ્દો જણાવવા માંગીએ છીએ કે શું પક્ષકારો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ તે એન.આઈ.ટી. , એલ.ઓ.આઈ. અને પક્ષકારોના વર્તનની શરતો અને નિયમો પર આધારિત છે. આપણી સામે ન્યાયિક મંતવ્યો એ દરખાસ્ત પર થોડી શંકા ઉત્પન્ન કરે છે કે એલ.ઓ.આઈ. માત્ર ભવિષ્યમાં અન્ય પક્ષ સાથે કરાર કરવાનો પક્ષનો ઇરાદો સૂચવે છે.¹² આ તબક્કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ બંધનકર્તા સંબંધ ઊભો થતો નથી અને દરેક કેસમાં સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં લેવી પડે છે. જો આ પ્રકારનો ઇરાદો તેની શરતો પરથી સ્પષ્ટ થાય તો આશય પત્રને બંધનકર્તા કરાર તરીકે સમજવું શક્ય છે તેમાં કોઈ શંકા નથી. પરંતુ પછી આવું કરવાનો ઇરાદો સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ હોવો જોઈએ કારણ કે તે સામાન્ય રીતે આશય પત્રને કેવી રીતે સમજવો પડે છે તેનાથી વિચલન લે છે. આ અદાલતે **ટ્રેસર રેન્ડ એસ. એ.**¹³ કેસમાં વિચારણા કરી હતી કે એવા મુદ્દાઓ છે કે જ્યાં તાત્કાલિક ધોરણે કામ શરૂ કરવાની ચિંતાને કારણે

12 ટ્રેસર રેન્ડ એસ. એ. (સુપ્રા); રાજસ્થાન સહકારી ડેરી ફેક્ટરેશન લિમિટેડ (સુપ્રા)

13 સુપ્રા

પછીથી વિગતવાર કરાર કરવામાં આવે છે. તે કિસ્સામાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સપ્લાયર દ્વારા પત્ર પ્રાપ્ત થયા પછી કરાર અમલમાં આવશે, અને તેમ છતાં સર્વગ્રાહી વિશ્લેષણ પર-એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે એલ.ઓ.આઈ. ને વર્ક ઓર્ડર તરીકે અર્થઘટન કરી શકાતું નથી.

૨૧. તેવી જ રીતે જો આપણે **જવાહરલાલ બર્મન**¹⁴ કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદામાં ચર્ચા કરાયેલ દસ્તાવેજોને ધ્યાને લઈએ તો તે સ્પષ્ટ રીતે ઉલ્લેખિત છે કે "કરાર આ સ્વીકૃતિ દ્વારા પૂર્ણ થાય છે અને ટેન્ડરની ઔપચારિક સ્વીકૃતિ તિજોરીની રસીદની પ્રાપ્તિ પર તરત જ અનુસરવામાં આવશે. " આમ, ફરી એકવાર, તે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે કરાર ક્યારે પૂર્ણ થશે, જો કે તે પછીથી જામીનગીરીની રકમ જમા કરવાને આધિન હતું. આ સંજોગોમાં જ જામીનગીરી જમા કરવાની જરૂરિયાતને પૂર્વવર્તી શરત તરીકે નહીં પરંતુ પછીની શરત તરીકે ગણવામાં આવી હતી. આપણે કરારની પ્રકૃતિની પણ પ્રશંસા કરવી પડશે જે ૨૧ દિવસની અંદર નાળિયેર તેલના સંપૂર્ણ જથ્થાની તાત્કાલિક જરૂરિયાત માટે હતી. એલ.ઓ.આઈ. માં જ સ્પષ્ટ રીતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે નિર્ધારિત રકમ જમા કરવામાં કોઈપણ નિષ્ફળતાને સંપર્ક ભંગ તરીકે ગણવામાં આવશે. અહીં આ મુદ્દો નથી, જ્યાં પરિણામ માત્ર બિડ સુરક્ષા રકમની જમી અને 'ચુકાદો' રદ કરવાનો હતો, 'કરાર' નહીં.

14 સુપ્રા

૨૨. જો આપણે વર્તમાન કેસમાં ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિની તુલના કરીએ, તો કરારના અમલ માટેનો સમયગાળો એક વર્ષનો હતો. પ્રતિવાદીએ મહિના દરમિયાન થોડીક મુશ્કેલીઓનો સામનો કરીને સ્થળ પર કામ કર્યું હતું—તે પ્રતિવાદીની પોતાની રચના હતી કે અપીલકર્તાઓને આભારી હતી તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. કરેલા કામ માટે કોઈ રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી. પ્રતિવાદી એલ.ઓ.આઈ. હેઠળ તેમની જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો. તે માત્ર પ્રદર્શન સુરક્ષા ડિપોઝિટ ન આપવાનો કેસ નથી પણ અખંડિતતા કરાર પર ક્યારેય હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા ન હતા, ન તો કરારને અમલમાં મૂકવામાં નિષ્ફળતાને કારણે વર્ક ઓર્ડર જારી કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, અમારો મત છે કે અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાંથી કોઈ પણ વર્તમાન કેસની કરારની પરિસ્થિતિમાં તેમને સમર્થનકારી નિવડશે નહીં. અપીલકર્તા **જવાહર લાલ બર્મન**¹⁵ કેસ અને **ટ્રેસર રેન્ડ એસ. એ.**¹⁶ કેસ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉદ્દેખિત ચુકાદાઓ, જો કોઈ એવું કહેતો હોય તો તે કોઈ પણ પક્ષને સીધું સમર્થન આપતા નથી પરંતુ તે કહેવા માટે પૂરતા છે કે મુદ્દો નક્કી કરવા માટે જે જોવાનું છે તે એન.આઈ.ટી. અને એલ.ઓ.આઈ. ની સંબંધિત કલમો છે. એલ.ઓ.આઈ. ની શરતોનું પ્રતિવાદી દ્વારા પાલન ન કરવાની ચર્ચા કર્યા પછી આપણે એન.આઈ.ટી. તરફ વળીએ છીએ. કલમ ૨૮.

15 સુપ્રા

16 સુપ્રા

૨ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરે છે કે ચુકાદાની સૂચના કામગીરી સુરક્ષા/સુરક્ષા ડિપોઝિટ રજૂ કરવા માટે "ફક્ત વિષય" કરારના માળખાની રચના કરશે. આમ, તેને સ્પષ્ટ રીતે પૂર્વ શરત તરીકે મૂકવામાં આવી હતી અને તે પણ પુરસ્કારની સૂચના પછી ૨૮ દિવસની અંદર કરવાની હતી. કલમ ૩૦. ૨ મુજબ જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં સફળ બોલી લગાવનારની નિષ્ફળતા "પુરસ્કાર કાર્યને રદ કરવા અને બોલીની જામીનગીરી જમ કરવા માટે પૂરતો આધાર બનાવશે". જો આપણે અખંડિતતા સંધિ સાથે સંબંધિત કલમ ૩૪નું વિશ્લેષણ કરીએ તો તે રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા ટેન્ડર બિડને "નોંધપાત્ર રીતે પ્રતિભાવશીલ નહીં" બનાવશે અને તેને નકારી શકાય છે. "

૨૩. અમે એ પણ ઉમેરી શકીએ છીએ કે કલમ (ix) મુજબ કરારની રચનાની વ્યાખ્યામાં જ એન.આઈ.ટી. , ટેન્ડરની સ્વીકૃતિ, તમામ દસ્તાવેજો અને બિડ સુરક્ષા રકમ પૂરી પાડતા પક્ષો વચ્ચે ઔપચારિક કરારનો અમલ કરવામાં આવે છે.

૨૪. ઉપરોક્તનું પરિણામ એ છે કે વિવાદિત આદેશની દ્રષ્ટિએ યોગ્ય રીતે માનવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાઓ જે કરી શકે છે તે બોલીની સુરક્ષા રકમ જમ કરવાનું છે અને આમ, તે આ રીતે નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદી સામે કોઈપણ બળજબરીપૂર્વકની કાર્યવાહીની પૂર્વશરત તરીકે, ઉચ્ચ અદાલતે

અપીલકર્તાઓને તારીખ ૦૪/૦૮/૨૦૧૦ ના વચગાળાના આદેશના સંદર્ભમાં દસ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવવા માટે કહ્યું હોવાથી, દસ લાખ રૂપિયાની રકમમાંથી બિડ સુરક્ષા રકમ કાપવા અને પ્રતિવાદીને બાકીની રકમ પરત કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. જરૂરી કામ હવે બે મહિનાની અંદર કરવું પડશે કારણ કે આ અદાલતના તારીખ ૦૮/૦૨/૨૦૧૩ ના વચગાળાના આદેશની શરતો અનુસાર આવા રિફંડ પર સ્ટે મૂકવામાં આવ્યો છે.

૨૫. અમે તે મુજબ પક્ષોને તેમનો પોતાનો ખર્ચ ઉઠાવવા માટે છોડી દેવાની અપીલને નકારી કાઢવાનો હુકમ કરીએ છીએ.

૨૬. વચગાળાનો હુકમ રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be

authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.